

ACTUALISERING BELEIDSKADER VOOR ACTIEVE CULTUURPARTICIPATIE

14-11-2018

Ontmoetingen in de kunst

Ons gemeentelijk beleidskader voor actieve cultuurparticipatie is toe aan een update: de ambities in het coalitieakkoord, de positionering van Kumulus, Centre Céramique en Natuurhistorisch Museum en de sterk veranderende cultuurdeelname van de Maastrichtenaar vragen erom. Ook het coalitieakkoord zet fors in op een aantrekkelijke en een saamhorige stad, en hiervoor biedt een frisse kijk op de actieve cultuurparticipatie mooie kansen.

Deze nota stelt aan de raad een set van beleidsinstrumenten voor, die vanaf 2019 toegepast kunnen worden. Na bespreking in de stadsronde wordt het raadsvoorstel aangescherpt en opnieuw aan de gemeenteraad voorgelegd.

Actualisering beleidskader voor actieve cultuurparticipatie

‘CULTUUR HEEFT EEN EIGEN WAARDE, MAAR STAAT NIET OP ZICHZELF’ (UIT VISIEBRIEF MINISTER VAN ENGELSHOVEN)

INLEIDING

Deze nota is een start. We leggen de nota eerst voor aan de stad en de raad, in de vorm van een stadsronde. De opgehaalde inzichten verwerken we in het definitief raadsvoorstel. De gekozen beleidsinstrumenten kunnen daarna vanaf 2019 toegepast worden in de praktijk.

Waarom nu een nieuw beleidskader? Twee aanleidingen:

1. In het nieuwe coalitieakkoord ‘*Maastricht Onbegrensd en Ontspannen*’ gaat versterkte aandacht naar de wijze waarop de Maastrichtenaar zich cultureel kan uiten en hoe de Gemeente Maastricht daarin een proactieve rol kan spelen via beleid en uitvoering. De balans tussen wonen, leven en werken wordt in het akkoord ook vertaald in goed werkende voorzieningen voor verenigingen, het verbinden van amateurs met professionals, het stimuleren van talentontwikkeling en een verbreding en internationalisering van het publieksbereik.

Deze ‘ontmoetingen in de kunst’ verdienen het in het hart van beleidsontwikkeling en – uitvoering te staan.

2. Ons recent onderzoek naar de cultuurparticipatie in Maastricht vraagt om een bredere kijk op het beleid voor cultuurparticipatie: het culturele speelveld is de laatste vijf jaar sterk verrijkt met nieuwe initiatieven en praktijken. Anderzijds timmert ook de gemeentelijke instelling Kumulus/Centre Céramique/Natuurhistorisch Museum in zijn transitie hard aan de weg als relevant centrum voor actieve cultuurparticipatie.

Continuïteit en vernieuwing gaan samen

Deze nota bouwt voort op de nu reeds beschikbare beleidsinstrumenten (subsidies, dienstverlening, programmering) en past deze aan waar nodig aan de nieuwe ontwikkelingen. Geen revolutie, wel een slimme bijsturing.

In hoofdstuk 1 gaan we in op de wijze waarop de cultuurparticipatie in het algemeen is geëvolueerd en op de huidige beleidspraktijk. In hoofdstuk 2 beschrijven we kort de nieuwe uitdagingen en kansen in Maastricht voor de amateurkunsten en de actieve cultuurparticipatie. In hoofdstuk 3 stellen we een aantal acties en beleidsinstrumenten voor.

HOOFDSTUK 1: HUIDIGE BELEIDSPRAKTIJK

Actieve cultuurparticipatie

De definitie actieve cultuurparticipatie is in het voorbije decennium sterk geëvolueerd. Waar medio jaren 2000 vooral werd gefocust op persoonlijke ontwikkeling en op het onderscheid tussen amateur en professional, is het begrip ondertussen opgerekt tot actief participeren aan kunst, cultuur en erfgoedbeleving in al zijn facetten, als wezenlijk onderdeel van een vitale samenleving. We hanteren daarom hier de meest recente definitie van het LKCA (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst):

Met actieve cultuurparticipatie doelen we op alle vormen van het actief beoefenen en artistiek ontwikkelen van of betrokken zijn bij cultuur in de vrije tijd, dus buiten school en werk. Actieve cultuurparticipatie is dus een brede term die buitenschoolse cultuureducatie en amateurkunst, of kunstbeoefening in de vrije tijd omvat, maar bijvoorbeeld ook community arts en vrijwilligerswerk in de erfgoedsector. (www.lkca.nl).

1.1. Welke ontwikkelingen zien we landelijk?

Actieve cultuurparticipatie, amateurkunsten en het cultureel of creatief vermogen staan in het middelpunt van landelijk debat, beleidsontwikkeling en onderzoek.

Bij het streven naar een inclusieve samenleving wordt de grote kracht van amateurkunst en cultuurparticipatie erkend, maar tegelijk wordt gewezen op de kwetsbaarheid ervan: zonder goede vormen van ondersteuning of voorzieningen vervliegt het opgebouwde kapitaal. 'Inclusief' heeft de volle aandacht van makers en beleidsmakers: de mate waarin ondersteuning bijdraagt aan sociale cohesie is nu even belangrijk als de intrinsiek artistieke dimensie.

Het amateurkunstenbeleid als deel van het beleid voor actieve cultuurparticipatie

Het amateurkunstenbeleid is samen te vatten als het naar waarde schatten en waarderen van de amateurkunsten: het beleid geeft de gelegenheid om zich creatief uit te drukken, creatieve mensen samen te brengen, talent te ontwikkelen en een bindend element te vormen in de gemeenschap.¹

Die waarde wordt steeds vaker ook vertaald in zogenaamde 'waardekaarten' die de waardestelling groeperen langs drie lijnen:

- De artistieke waarde (bijdrage aan het cultureel klimaat van de stad).
- De maatschappelijke waarde (impact op de samenleving.)
- De economische waarden (aspecten van belang voor de economie).

In dit beleidskader voor Maastricht leggen we de focus op de eerste twee waarden. De economische waarden zijn ook in Maastricht belangrijk, maar we sturen niet direct via onze beleidsinstrumenten op het versterken ervan.

¹ Anne Bamfort, *Kwaliteit en consistentie. Kunst- en cultuureducatie in Vlaanderen*. Brussel, Agentschap voor Onderwijscommunicatie, 2007.

Profiel van de Stedelijke Cultuurregio Zuid

Het geactualiseerde beleidskader sluit ook naadloos aan op het profiel van de Stedelijke Cultuurregio Zuid. Dat profiel benadrukt de kracht van de stedelijke dynamiek en de noodzaak om nieuwe verhalen van en door een nieuw publiek mogelijk te maken. De strategie verschuift van publieksbereik naar cocreatie en eigen productiekracht. Met de Provincie en het Rijk (Ministerie van OCW) verkennen Maastricht, Sittard-Geleen en Heerlen nu de mogelijkheid om via proeftuinen een impuls te geven aan het vergroten van de impact en de relevantie van cultuur.² Daarbij gaat het om uitdagingen als: het bereiken en actief betrekken van een nieuw publiek, het belang van een betere verankering van cultuureducatie in het onderwijs om gelijke toegang tot cultuur voor iedereen te waarborgen, nieuwe multidisciplinaire kunstvormen, nieuwe maakpraktijken en nieuwe vormen van samenwerking tussen kunstenaars (cross-overs, digitalisering, interdisciplinariteit), nieuwe verdienmodellen en het faciliteren van nieuwe verbindingen tussen de cultuursector en andere maatschappelijke sectoren.

1.2. Hoe ziet de cultuurparticipatie er anno 2018 uit in Maastricht?

1.2.1. Diversiteit

Ook in Maastricht is het veld van de amateurkunst zeer divers, en het gros van de initiatieven is *niet* afhankelijk van gemeentelijke ondersteuning. De amateurkunsten vormen in ieder geval een wezenlijk onderdeel van het totale culturele bestel, ze weten ook de professionele spelers te inspireren en staan midden in de samenleving. Naast het hoger genoemde positieve effect op de sociale cohesie is *persoonlijke* zingeving een net zo belangrijk aspect. Anno 2018 kunnen we het volgende vaststellen:

- De gemeentelijke rol zit grotendeels in het subsidiëren van een aantal verenigingen en initiatieven enerzijds en in de rol en functie voor de actieve cultuurparticipatie van onze gemeentelijke cultuurinstellingen (Centre Céramique/Kumulus/NHMM en Theater aan het Vrijthof) anderzijds.
- Daarnaast wordt ook vanuit andere beleidsterreinen actief ingezet op het ondersteunen van cultuurparticipatie, dan weer als doel (intrinsieke waarde van cultuur) en dan weer als middel (voor het bevorderen van sociale cohesie, jongeren- of ouderenparticipatie, etc.).
- De verenigingen en initiatieven die bij ons bekend zijn, vormen het topje van de ijsberg. Veel van de amateuractiviteiten spelen zich af in de vrije markt, gebeuren individueel of in groepsverband zonder formele organisatie, thuis, in en om scholen of in het repetitiehok van de band, of bij het optreden in de kroeg om de hoek. Evenementen in buurten en wijken of geven soms een inkijk in die grote variatie.
- De gevestigde verenigingen zijn vooral actief in een eigen voorziening of maken gebruik van buurtvoorzieningen.
- Onze bestaande buurtcentra herbergen een mix van activiteiten van cultuur- en overige participatie die door het (lokale) verenigingsleven of het sociale middenveld worden georganiseerd.

Ook economisch heeft de sector gewicht: dat wat een gemeente bijdraagt aan subsidie is gemiddeld slechts een fractie van de totale omzet van een project of vereniging (NB: de Gemeente Maastricht heeft geen inzicht in de bedrijfsvoering van de verenigingen). En in de stad verdient menig ZZP-er de boterham door lessen of projectbegeleiding. Ook voor de kunstvakopleidingen in de stad biedt de sector direct beroepsperspectief voor de afgestudeerden.

Op het vlak van de gemeentelijke beleidsontwikkeling zijn sinds 2015 veel inzichten opgehaald en is in 2018 een eerste onderzoek uitgevoerd naar de cultuurbeoefening, cultuurbezoek en cultuurwaardering: deze monitor is in maart jl. met de raad gedeeld.

² Zie www.cultuurregiozuid.nl: Conceptplan Stedelijke Cultuurregio Zuid – 1 juli 2018. **HET PACT VAN ZUID** is een beleidsvoorstel vanaf 2021 waarin de culturele infrastructuur van Heerlen, Maastricht en Sittard-Geleen in samenhang wordt gezien en waarin met het culturele veld en belangrijke aanverwante spelers, speerpunten worden ontwikkeld voor een vruchtbaar, effectief en breed gedragen cultuurbeleid.

1.2.2. Cultuur, een rol van betekenis – Startnotitie 2015

Een nieuwe aanpak van het thema cultuurparticipatie stond ook al centraal in de Startnotitie uit 2015. Onder de noemer 'Cultuur is van de hele stad' wordt gepleit voor het bereiken van alle verschillende bevolkingsgroepen in de stad. Van vrijwilligers en amateurs, via het aanbod van de muziekschool, en cultuur in de wijken: *'Moet het blijven gaan om het overdragen van een gerespecteerde culturele canon en de gebruikelijke culturele vaardigheden (het 'smaakvoorschrift') of moet het gaan om een herverdeling van de 'culturele productiemiddelen' zodat nieuwe groepen op hun eigen voorwaarden culturele productiegeschiedenis kunnen opbouwen? En: hoe komen die verschillende werelden bij elkaar?'*³

1.2.3. Oogst cultuurdialogen en Stadsgesprekken naar aanleiding van de Innovatieagenda Cultuur

In 2015 is ter voorbereiding van de Innovatieagenda Cultuur uitgebreid gesproken met het amateurveld. Uit die cultuurdialogen zijn belangrijke aandachtspunten gekomen:

- De bijdrage aan de sociale cohesie door de amateurkunsten moet beter gewaardeerd worden.
- Samenwerking in de amateurwereld en met andere partners in de stad leidt tot groter bereik.
- Zichtbaarheid en dus het bieden van podia is essentieel om de passie voor de kunsten te delen.
- De stad verandert en internationaliseert: studenten verdienen een plek in de amateurkunsten.
- Vergrijzing vraagt om vergroening en vraagt om sterk inzetten op buitenschoolse cultuureducatie.
- Samenwerking tussen liefhebbers en professionals biedt grote kansen.
- Toegankelijkheid en betaalbaarheid van voorzieningen en educatie blijven een grote zorg.
- Van de gemeente wordt een lange termijn visie op het verstrekken van subsidies verwacht.

Ook de Stadsgesprekken uit 2015 waren een bron van inspiratie, in het bijzonder over de betekenis van cultuurparticipatie als blikopener en bruggenbouwer in de wijken en buurten van de stad:

- De informele culturen en structuren verdienen meer aandacht in het beleid.
- Het verrassende en onverwachte mag veel meer ruimte krijgen: het verhoogt de diversiteit.
- Cultuurmakers en instellingen kunnen bruggenbouwers worden voor buurt en wijk.
- *Empowerment* van buurten vraagt ook om vertrouwen en ruimte voor zelfregie.
- Educatie in cultuur is voorwaarde voor het verzilveren van de kracht van de verbeelding.
- Culturele matchmakers kunnen de betrokkenheid van burgers vergroten.

Hoe vergroten we met andere woorden de betekenis van kunst en cultuur voor de omgeving waarbinnen zij opereren? Hoe stellen we mensen in staat om autonoom hun eigen verhalen in zelf gekozen vormen te brengen? Het nieuwe beleidskader actieve cultuurparticipatie moet zichtbaar aan die ambities bijdragen.

1.2.4. De lessen uit de subsidieregeling Innovatieagenda Cultuur

Een belangrijk aantal projecten uit de innovatieagenda was een (eerste) samenwerking tussen professionals en amateurs: de in 2015 geformuleerde kansen zijn actief opgepakt. Maar ook hier kwam naar voor dat de bestending van de impuls na 2018 in de vorm van een nieuw beleidskader en heldere opdrachten aan Centre Céramique/Kumulus/NHMM aangewezen is.

De recente feedback (7 juni jl.) van de initiatiefnemers van projecten leest als een spiegel van de aandachtspunten uit 2015:

- Geef culturele initiatiefnemers het vertrouwen en de vrijheid om de grenzen op te zoeken.
- Stimuleer samenwerkingsverbanden die op het eerste gezicht niet veel met elkaar te maken hebben, maar elkaar wel degelijk verrijken (bijv. amateurs met professionals).
- Ondersteun met een (kleine) financiële impuls want die levert ook engagement van anderen op.
- Gun de innovatieve processen tijd om uit te kristalliseren, anders vervliegt de energie.
- Voldoende en volgehouden communicatie zet culturele actoren aan om te innoveren.

³ Cultuur, een rol van betekenis, Gemeente Maastricht, maart 2015, pag. 13

1.2.5. Monitor

Het in opdracht van de gemeente uitgevoerde onderzoek⁴ uit 2017 (gepubliceerd in juni 2018) naar Cultuurbeoefening, cultuurbezoek en cultuurwaardering van de Maastrichtenaar levert een aantal interessante inzichten op voor de amateurkunsten en de actieve cultuurparticipatie. Deze onderzoeksresultaten stroken aardig met, of liggen op het vlak van de deelname zelfs hoger dan de resultaten van landelijk onderzoek van o.a. het LKCA⁵.

- Ruim 62 % van de Maastrichtenaars beoefende de afgelopen 12 maanden één of meerdere culturele activiteiten in de vrije tijd (iets hoger van het landelijk gemiddelde van 61%).
- Met het stijgen van de leeftijd daalt het percentage beoefenaars: van 83 % voor de 6 tot 12 jarigen naar 48 % voor 65 +. Dit past in de landelijke trend.
- De motieven om aan cultuurbeoefening te doen zijn niet alleen artistiek, maar gaan ook over plezier en sociale contacten.
- Niet actief zijn heeft in de eerste plaats te maken met gebrek aan tijd en interesse. Dat laatste speelt sterker bij de laag opgeleiden.
- Actieve cultuurbeoefening vindt vaker niet-georganiseerd dan georganiseerd plaats: slechts 1/3 doet dat in georganiseerd verband (verenigingen).

Hieruit blijkt dat onze aandacht ook naar de niet georganiseerde vormen van cultuurdeelname moet gaan. In hoofdstuk 3 formuleren we een aantal voorstellen om dit te corrigeren.

1.2.6. De kracht van het verenigingsleven

Zoals de monitor aangeeft, spelen de amateurkunst en de cultuurparticipatie zich niet louter af binnen georganiseerd verband. Meer dan 2/3 van de Maastrichtenaars die actief zijn, doet dit op individuele basis of in meer informele verbanden, of is deelnemer aan programma's voor cultuureducatie, die op de markt of bij Kumulus, Centrum voor de Kunsten afgenomen worden.

- Je bent geen lid meer voor het leven, je kiest als beoefenaar veel gericht voor tijdelijke verbanden of voor vormen van engagement (vrijwilligerswerk bij cultuurinstellingen bijvoorbeeld) die niet meer louter betrekking hebben op het zelf actief beoefenen van een kunstvorm.
- Bij het gros van de 'klassieke' verenigingen is het samen actief zijn en het gezelligheidsaspect even belangrijk (sociale drijfveer) als de artistieke ambitie.
- Binnen het verenigingsleven spelen vergrijzing en verlies van leden en organisatiekracht. Er is sprake van fusies of van opheffen van verenigingen. Dit heeft vaak directe negatieve impact op het sociale leven in buurt of wijk.
- Anderzijds is er ook sprake van projectverenigingen, buurtinitiatieven, of bestaande verenigingen die de lat hoog leggen en actief de samenwerking opzoeken met professionals en cultuurfestivals in de stad.⁶

1.2.7. Nieuwe initiatieven en kruisbestuivingen

Ondertussen ontstaan overal in de stad nieuwe initiatieven die niet meer in de traditionele beelden passen. Vaak van onderop en geïnspireerd of ondersteund door professionele kunstenaars of cultuurinstellingen. Maar evengoed vanuit de ambitie om in wijk en buurt problemen bespreekbaar te maken en aan te pakken.

- Voorstellingen als 'Sjöld' door Buurtheater Mariaberg, kunst maken in de open ruimte bij *Samen mozaïeken* bij Kunstfront, of activiteiten van de stichting Stadsnomaden voor jongeren via 'peer

⁴ Gemeente Maastricht, Maastricht University, TOUT Maastricht en Research@evolve, *Onderzoek naar Cultuurbeoefening, cultuurbezoek en cultuurwaardering in Maastricht in 2017 (2018)*

⁵ LKCA: Kunstzinnig en creatief in de vrije tijd. Monitor amateurkunst 2017 (2018).

⁶ Manusfestival in Wittevrouwenveld is een pionier in het verbinden van het sociale en het artistieke veld. Maar ook naar aanleiding van de Heiligdomsvaart 2018 (bijv. 'The Messiah') zijn bijzondere samenwerkingsprojecten tot stand gekomen met de koren en amateurorkesten van de stad. Maastricht onderscheidt zich verder van andere steden door de populariteit van sambabands: hier vindt een breed samengestelde (in leeftijd en achtergrond) groep Maastrichtenaars speelplezier én grote zichtbaarheid. Ten slotte kan de levendige cultuur van de 'Zaate Herremenie' n.a.v. Carnaval zonder meer als een levendige vorm van amateurkunst gezien worden. Het koesteren van die traditie is aandachtspunt, willen we ons Carnaval toekomstbestendig en onderscheidend blijven maken.

- education*' illustreren de nieuwe praktijk en bieden een andere, meer laagdrempelige toegang tot kunst en cultuur dan de conventionele vormen van educatie en participatie.
- Vaak zitten deze projecten op de snijlijn tussen sociale en culturele aspecten, ontplooiing of *empowerment* van burgers. Deze activiteiten zijn deels '*community arts*'. Bij *community arts* wordt de klassieke afstand tussen aanbod en vraag overbrugd en wordt ingezet op het *proces* tussen professionele maker en (lokale) gemeenschap, op cocreatie en op dialoog. Cultuur wordt ingezet als 'sociale interventie', maar onder behoud van haar artistieke waarde.
 - Ook in Maastricht zien we ontwikkelingen die het louter instrumenteel inzetten van de kunst (als bijdrage aan de oplossing van grote sociale uitdagingen) overstijgen en de bijdrage van de kunstenaar, de maker of de participerende burger ook op de intrinsieke waarde schat.⁷
 - Een ander belangrijk aspect is popmuziek en *urban arts* (murals etc.). Het beleidskader popbeleid gaf al een inzicht in de rijke lokale bandcultuur: die levert ook een belangrijke bijdrage aan de amateurkunst. Daarnaast zijn ook in Maastricht hiphoppers of straatkunstenaars actief. Ze blijven onder de radar, tenzij initiatieven als We-Festival ze zichtbaar maken via festivals of activiteiten in buurt of wijk.
 - Ten slotte meldt ook de groeiende internationale studentengemeenschap zich: initiatieven als Meet Maastricht, We Festival of Waterhouse Gallery (*street art* tentoonstelling in de Sphinx) verbinden het cultureel vermogen van deze groep met de culturele voorzieningen in de stad.
 - Opvallend bij de nieuwe ontwikkelingen is de mix van engagement: vrijwilligerswerk, kunstprojecten voor een goed doel of gids spelen voor de eigen internationale *peer-group* worden even hoog gewaardeerd als zelf actief zijn met kunst.

Stedelijke en landelijke fondsen (Elisabeth Strouven Fonds, Kanunnik Salden Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds, Stichting Doen, Fonds voor Cultuurparticipatie etc.) spelen een belangrijke stimulerende rol in het aanjagen en mogelijk maken van deze projecten.

1.2.8. Het belang van goede cultuureducatie

De grootste mate van cultuurparticipatie vinden we in de leeftijd tot 12 jaar. Daarna zien we een afname. De verklaring is tweeledig. Enerzijds het uitgebreide aanbod van cultuureducatie op de basisschool (onder meer 'Toon je Talent'), anderzijds deelname aan buitenschoolse vormen van cultuureducatie. Van muziekles tot kinderacademie bij Kumulus, tot les volgen in een particuliere dansschool of bij een privédocent. Vanaf 12 jaar loopt de deelname terug. Enerzijds wordt in het voortgezet onderwijs niet altijd systematisch ingezet op cultuureducatie, anderzijds is het vrijetijdsaanbod voor tieners en jongeren de voorbije decennia enorm verbreed (sport, etc.) en speelt zich een groot gedeelte van hun vrije tijd af op *social media* (en via *online* vormen van muziek). De mate waarin we er straks in slagen via de juiste kanalen die doelgroep te raken en te motiveren om zelf met kunst en cultuur bezig te zijn, kan bepalend zijn voor hun verdere culturele carrière.

1.3. Hoe geeft de gemeente vandaag gestalte aan het beleid?

Het huidige gemeentelijk cultuurbeleid ten aanzien van de cultuurparticipatie is een optelsom van bestaand beleid en recente verkenningen van nieuwe vormen.

1.3.1. Subsidieregelingen amateurkunsten en overige gemeentelijke ondersteuning amateurkunsten

Van oudsher ondersteunt de Gemeente Maastricht in de eerste plaats de klassieke culturele amateurverenigingen (muziek-, zang- en toneelverenigingen)⁸. Er wordt door middel van boekjaarsubsidies, incidentele (o.a. voor deelname aan concoursen) en projectsubsidies een impuls gegeven aan georganiseerde vormen van amateurkunst. Voor de boekjaarsubsidies wordt jaarlijks € 320.000 uitgetrokken. Niet georganiseerde vormen van amateurkunst, of vormen die buiten de klassieke canon vallen, kunnen niet op boekjaarsubsidie rekenen.

⁷ Koen van Eijck en Evert Bisschop Boele, *Van de canon en de mug: een inventarisatie van inzichten rondom de culturele niet-bezoeker*, Universiteit Rotterdam, juli 2018.

⁸ Zie Regeling Subsidies Amateurkunsten 2015 Gemeente Maastricht op decentrale.regelgeving.overheid.nl

De huidige regeling biedt interessante informatie over de samenstelling van het gesubsidieerde verenigingsleven (cfr. bijlage 2). Dit jaar (2018) hebben 32 muziekverenigingen, 1 majorettengroep, 38 zangkoren en 7 toneelverenigingen een boekjaarsubsidie ontvangen (in totaal 78 verenigingen). Muziek- en zanggezelschappen ontvangen een subsidie op basis van het aantal leden, toneelgezelschappen worden gesubsidieerd in het exploitatietekort, tot een maximum van 1/10 deel van het beschikbare toneelbudget. Bij de gemeente zijn in totaal een 170 tal verenigingen en initiatieven bekend⁹.

De projectsubsidieregeling Amateurkunsten (ca. € 30.000/jaar) wordt ingezet voor kleinere projecten die vaak niet passen binnen klassieke canon of organisatiemodellen van het verenigingsleven: kunstroutes in buurten, een popwedstrijd als *Nu of Nooit*, de *Kunstbende*, etc. Hier is sprake van maatwerk. Het subsidieplafond wordt jaarlijks door het college vastgesteld, evenals de criteria waar een aanvrager aan moet voldoen (zie tender 2018 in bijlage 3). De verenigingen die een boekjaarsubsidie ontvangen zijn uitgesloten van deelname. Maar door actualisering van deze criteria kan straks ook gestuurd worden op de gewenste dynamiek.

Verder faciliteert de Gemeente de amateurwereld via het loket 'Kunstactief': actief accommodatiebeleid (het beheer en verhuur door Kumulus/CC/NHMM van de Kunstactiefhal Molenweg, inzet materialen voor de amateurverenigingen). In totaal wordt voor deze vorm van ondersteuning jaarlijks € 130.000 uitgegeven. Tot 2017 werd ook de tijdelijke Loods M op Tapijn bespeeld en ingezet voor projecten van actieve cultuurparticipatie. Deze hal is nu gesloopt en er is vooralsnog geen vervangende locatie. Vanaf 2009 is een Intendant Amateurkunsten aangesteld met als opdracht om vanuit Kumulus de amateurkunstsector beter en gestructureerd te ondersteunen.

Samenvatting huidig financieel kader:

Soort	Aandachtspunten	Bedrag (in €)
Boekjaarsubsidies verenigingen	Krimp +vergrijzing leiden tot onderuitputting	320.000
Projectsubsidies amateurkunsten	Zichtbaarheid regeling kan beter – prille initiatieven en excellentie krijgen nu nog geen ruimte	30.000
Facilitering verenigingen	Logistiek goed, maar netwerk minder sterk	130.000
Totaal		480.000

1.3.2. De gemeentelijke cultuurinstellingen

De sociale context en leefwereld van de Maastrichtenaar bepaalt in de eerste plaats of hij/zij de weg vindt naar persoonlijke expressie of sociaal engagement via de amateurkunsten. Toch blijft er sprake van drempelvrees om Kumulus, Centrum voor de Kunsten of Centre Céramique binnen te stappen. De grotere relevantie van het aanbod en het naar de mensen toe brengen van kunst en cultuur kunnen hierin straks verschil maken (zie verder, hoofdstuk 3). De mate waarin de bestaande cultuurinstellingen weten aan te sluiten bij die leefwereld en verwachtingen, bepaalt met het succes van het bereik.¹⁰

Jaarlijks worden in de dienstverleningsovereenkomst met Kumulus/Centre Céramique/NHMM prestatieafspraken gemaakt op het vlak van de kunsteducatie (aanbod scholing via Kumulus), ondersteuning

⁹ Naast deze regeling subsidieert de Gemeente ook nog uitingen van volkscultuur als de Heiligdomsvaart, Reuzenstoet, Oranjeveest en Sinterklaas. In totaal wordt jaarlijks € 20.000 uitgegeven aan deze directe ondersteuning.

¹⁰ De 'Student Take Over' in Centre Céramique n.a.v. de Museumnacht 2018 kan gelden als voorbeeld van vertrouwen en lef om de sleutels door te durven geven aan een nieuwe generatie, die de blik op de wereld richt.

van cultuurparticipatie, activiteiten voor jongeren, in wijken en op het vlak van de ontsluiting en de beleving van cultureel erfgoed.

Centre Céramique/Kumulus/NHMM: kennismaken met de kracht van de verbeelding

Onze instelling is op stedelijk niveau de belangrijkste aanjager van de amateurkunsten en de cultuurparticipatie. In de huidige missie en visie is het stimuleren van de (actieve) cultuurparticipatie in al zijn vormen de centrale ambitie. De instelling is in transitie om weer aan te sluiten bij de hoger beschreven nieuwe werkelijkheid.

- Het onderdeel Kumulus, centrum voor de kunsten organiseert het aanbod voor actieve cultuurparticipatie en – educatie. Sinds het seizoen 2017-2018 wordt via proeftuinen en kortlopend cursusaanbod een nieuw doelpubliek aangesproken dat deels ook doorstroomt naar langdurende cursussen¹¹. De dalende trend in cursisten is hierdoor gekeerd.
- Binnen Kumulus en CC wordt ook structureel aan een aantal verenigingen repetitieruimte of podia ter beschikking gesteld.
- Ook buiten de muren van de twee vestigingen is Kumulus actief: met Trajekt is 10 jaar lang de Kunstketel in Wittevrouwenveld georganiseerd: herkennen en erkennen van talenten bij kinderen en jongeren in deze aandachtwijk heeft veel kennis en ervaring opgeleverd die nu ook elders in de stad ingezet kan worden. Daarnaast participeert Kumulus ook in projecten als 'Maastricht aan Zee'.
- CC/Kumulus/NHMM helpt daarnaast met Kunstactief Maastricht de amateurkunstbeoefenaars op weg. Kunstactief is een platform voor amateurkunsten in Maastricht en een loket voor facilitaire zaken. Het platform heeft ook een digitale vorm die tot nu gecoördineerd werd door TOUT Maastricht. Dit platform is een online forum waar informatie uitgewisseld kan worden tussen amateurkunstenaars en waar ook een zo compleet mogelijke agenda van activiteiten wordt aangeboden. De interactieve platformfunctie komt volgens een recente bevraging bij de verenigingen echter onvoldoende uit de verf, en vergt nieuwe inspanningen voor de zichtbaarheid
- De facilitaire ondersteuning gebeurt door via Kunstactiefhal in Heugem (Molenweg) waar opslag- en productieruimte is van in totaal 2000 m2. Er worden ook stoelen en hekken uitgeleend.

Theater aan het Vrijthof

Het Theater aan het Vrijthof levert sinds de opening in 1992 op regelmatige basis ondersteuning aan de amateurgezelschappen uit de podiumkunsten. Andere voorzieningen in de stad zijn theater-technisch niet meer geschikt (Bonbonnière) of te duur of te perifeer gelegen (zalen MECC).

- Zowel voor concertuitvoeringen als voor theater en muziektheater wordt de grote zaal gebruikt door gezelschappen als MOV, Mestreechs Volleks Tejater, Moas & Neker, of de Harmonie Pieter en Paulus uit Wolder. Ook kleinere gezelschappen of initiatieven vinden hun weg naar het Theater aan het Vrijthof (bovenzaal of podium AINSI).
- Het gaat echter om méér dan de zaal: het team van het theater zorgt ook voor technische ondersteuning, productionele begeleiding, advies en ondersteuning in de marketing, ticketverkoop en het opzetten van de mediacampagnes.
- Het Theater heeft de voorbije jaren ingezet op het binnenhalen van nieuwe doelgroepen en verenigingen zoals Buurttheater Mariaberg, theater in het dialect, of meer *urban* uitingen. Door het werken aan en tonen van een productie krijgen (jonge) talenten kansen en wordt gewerkt aan versterking van de gemeenschapszin.
- Die gemeenschapszin staat wel onder druk: de 24-uurs-economie maakt het engagement van de amateur lastiger, de lokale media bieden weinig ruimte en er is ook bij het theater te weinig menskracht voor het verder vergroten van de zichtbaarheid van de verenigingen.

¹¹ Het cursusaanbod van Kumulus was niet meer op maat van de veranderde vraag van het publiek. Het aantal cursisten van het jaarcursusaanbod (muziek, beeldend, dans, media) liep sinds 2012 met 50 % terug, en de wens om meer kortlopende cursussen te volgen, ook in vakanties, kon tot vorig jaar niet ingewilligd worden. Hierdoor ontstond een structureel tekort op de exploitatie, dat nu gestaag weggewerkt wordt. De prijs van het cursusaanbod blijft door kostendekkende tarieven een financiële drempel. Veel Maastrichtenaars maken gebruik van het goedkopere deeltijds kunstonderwijs in Belgisch Limburg. Voor mensen met een smalle beurs is voor hun kinderen een tussenkomst van het Jeugdcultuurfonds mogelijk, waarvoor Kumulus bemiddelt.

- De vraag van de gezelschappen om weekenden komt ook in concurrentie te staan met de optimalisering van de sterk gegroeide eigen theater- en festivalprogrammering (Musica Sacra, Nederlandse Dansdagen, Componistendagen). Daarom is een nieuwe 50-dagenregeling in de bestaande Papyruszaal niet realistisch.

Het toevoegen van een middenzaal (300 à 400 stoelen) aan het Theater aan het Vrijthof zal zorgen voor de verbetering van de structurele dienstverlening van het Theater aan het Vrijthof aan de amateurverenigingen. Door het laten bespelen van de middenzaal (naast de overige programmering met professioneel aanbod) wordt de amateurpodiumkunst nog meer zichtbaar en genietbaar en naar een hoger plan getild. De realisering van deze zaal is geen onderdeel van dit beleidskader.

1.3.3. Het Jeugdcultuurfonds

Maastricht heeft in 2015 een Jeugdcultuurfonds opgericht dat voorziet in bijdragen voor cultuuractiviteiten ten behoeve van jeugdigen tussen 4 en 18 jaar waarvan de ouders/verzorgers maximaal 110% van het minimum inkomen verdienen. Maastricht sluit daarbij aan bij het landelijke *format* van het Jeugd Cultuurfonds Nederland. De middelen komen o.a. uit de budgetten armoede- en jeugdbeleid en van het ESF. Ook Kumulus, centrum voor de kunsten kan deelnemers voordragen voor ondersteuning van bijvoorbeeld kosten voor dans- of muzieklessen. Gemiddeld nemen in Maastricht 150 kinderen of jongeren per jaar deel en wordt er € 325 per deelnemer besteed (cijfers 2016 – het landelijk gemiddelde ligt op € 360). Dit fonds vormt een directe interventie om de financiële drempel voor actieve cultuurparticipatie weg te nemen en kan ook in de komende jaren op die wijze ingezet blijven worden.

1.3.4. TOUT Maastricht

In de periode 2011-2014 is samen met de vml. Stichting Maastricht Culturele Hoofdstad 2018 en met substantiële financiële steun van het Elisabeth Strouvenfonds TOUT Maastricht ter voorbereiding van de kandidatuur Culturele Hoofdstad opgestart. Door TOUT werd een slag gemaakt naar het stimuleren van de actieve cultuurparticipatie in de volle breedte, van wijk en buurt tot in de regio en Euregio.

Naast het adviseren en informeren via o.a. de interactieve website Kunstactief.nl ontwikkelde TOUT nieuwe projecten in eigen huis en in samenwerking met partijen in de stad en daarbuiten. Recente en succesvolle voorbeelden zijn de seniorenprojecten in het kader van 'Lang Leve Kunst – op weg naar een *Age friendly City*' van het Fonds voor Cultuurparticipatie of "*Maastricht aan Zee*" in de zomer van 2018, waarbij in samenwerking met Kumulus een cultuurweek voor kinderen en jongeren werd georganiseerd. Vorig jaar vormde 'Verloren Jeugd', een erfgoedproject rond kinderrechten (met historische verwijzing naar kinderarbeid in Maastricht) aanleiding voor een compositieopdracht aan Merlijn Twaalfhoven, '*Ode to Dignity*', uitgevoerd door een bonte mix van amateurs en professionals.

Via de nieuwe missie en visie van Centre Céramique/Kumulus/NHMM zal het door TOUT en partners opgebouwde kapitaal aan ervaring op het vlak van de cultuurparticipatie geborgd worden.

1.3.5. Overige beleidsterreinen

Beleidsinterventies ten goede van cultuurparticipatie beperken zich niet tot het cultuurbeleid alleen.

- Ook bij Welzijn wordt via tenders voor vrijwilligersorganisaties zoals 'Maastricht doet' of via middelen voor jongerencultuurparticipatie direct ingezet op het vergroten van de (actieve) participatie. Het streven naar zelfredzaamheid en het stimuleren van (jong) talent staan centraal. Jongeren bij elkaar brengen rond hun passie, talenten erkennen en herkennen en de vonk laten overslaan is het doel. Voor evenementen van jongerenparticipatie wordt jaarlijks € 130.000 verdeeld, aan een mix van (pop- rock- en dance)festivals, maar even goed aan actieve vormen van participatie als Yo! In het Bonnefantenmuseum, waarbij de jongeren het museum een weekend lang overnemen en cureren.
- Via de welzijnsinstelling Trajekt worden ook met regelmaat projecten ondersteund die weerbaarheid en zelfvertrouwen stimuleren. Samen met Kumulus is 10 jaar lang succesvol de 'Kunstketel' in Wittevrouwenveld ontwikkeld. Vanaf 2019 zal bekeken moeten worden hoe de opbrengst van dit project geborgd kan worden en uitgerold over andere wijken van de stad.

- Via het programma Student(en)Stad wordt ingezet op culturele programmering en activering van (internationale) studenten, met o.a. de oprichting van een internationale studentenclub 'Kaleido' in de Timmerfabriek. Deze culturele huiskamer zal o.m. samen met de Muziekgieterij programmeren voor de eigen doelgroep (accent op muziek). De online communicatie van het relevante aanbod gebeurt met ondersteuning van de gemeente via *MyMaastricht* (web en Facebook).
- Binnen ons beleid voor stedelijke ontwikkeling is de voorbije tien jaar fors fysiek en mentaal ruimte gemaakt voor cultuurparticipatie: *bottom up* initiatieven in het Belvédèregebied of elders in de stad waren pioniers in het bespelen van nieuwe, ruige stadsdelen. Zij hebben met regelmaat lokaal programma ontwikkeld voor nieuwe vormen van cultuurbeleving en –participatie (bijv. Het werkhuis aan de Groene Loper of Het Landbouwbelang).

Het nieuwe beleidskader zal de kansen op integraal werken moeten vergroten en binnen het cultuurbeleid zelf ook ruimte moeten bieden voor de facilitering van de nieuwe trends en ontwikkelingen.

HOOFDSTUK 2: ONTWIKKELPERSPECTIEF EN UITDAGINGEN.

In het Mission Statement van *Cultuur, een rol van betekenis (2015)* is reeds neergeschreven wat Maastricht kan zijn:

Stel je voor ...

een stad waar tegenstellingen voor het oprapen liggen.

Oud tegenover jong, lokaal tegenover internationaal, kunsten tegenover wetenschap, traditie tegenover vernieuwing, Sjeng tegenover Hollander, de periferie tegenover de Randstad, amateur tegenover professioneel. Enerzijds: de historische binnenstad, de volkscultuur, traditie, kunsten, cultuureducatie, natuur, reflectie; anderzijds / tegelijkertijd: de internationale instellingen en internationale studenten, moderne architectuur, talentontwikkeling, een jonge generatie creatievelingen, experiment, onderzoek en productieve kritiek.

Stel je voor...

een stad waar deze klassieke 'tegenstellingen' niet als probleem worden gedefinieerd, maar radicaal worden opgevat als dynamische en energiegelovende kwaliteiten; als motor voor ontwikkeling; als polen die de bewoners in hun diversiteit juist verbinden en die deze historische stad tot een uniek hedendaags en weerbaar fenomeen maken.

Stel je daarbij voor...

een stad (...) waar de cultuursector een breed maatschappelijk eigenaarschap kan ontwikkelen; waar een verassende praktijk van coproducties plaats kan vinden; waar een nieuw repertoire van culturele 'interventies' voor nieuwe culturele behoeften ontwikkeld kan worden.

Maastricht kan zo'n stad zijn.

Het nieuw beleidskader amateurkunsten en actieve cultuurparticipatie kan een belangrijke bijdrage leveren aan dit perspectief. Wij vatten dat perspectief samen in 3 uitdagingen:

2.1. Nieuwe verhalen, nieuw publiek: verbreding en verdieping

Het cultuurprofiel van de Cultuurregio Zuid Limburg verwoordt treffend de kansen om op vernieuwende wijze een nieuw publiek te bereiken:

'Het publiek in deze regio kenmerkt zich ook door een sterke wil van de bevolking om samen cultuur te maken en te beleven (...). Naast de trots op de eigen omgeving en cultuur is er ook het besef dat nieuwe tijden om nieuwe initiatieven vragen. (...) Door ruimte te maken voor nieuwe initiatieven van zij die tot nu toe niet of nauwelijks bij cultuur betrokken waren of zich erbij aangesloten voelden, kunnen ook die verhalen

vorm en plaats krijgen in een uitgebreider cultuuraanbod dat breder aanspreekt en zo ook het draagvlak en de betekenis van cultuur voor de toekomst en voor nieuwe generaties realiseert.’¹²

Anna Elfers formuleerde recent deze opgave als volgt in Boekman nr. 115 van juli 2018: *Wat zou het goed zijn als cultuurprofessionals ontdekken dat uitgaan van wat mensen al doen aan cultuur in plaats van proberen hun gedrag en voorkeuren te veranderen, vele malen kansrijker en democratischer is en bovendien vaak ook veel interessantere uitkomsten oplevert.’*

Ook de expertmeeting naar aanleiding van de Raadswerkgroep Transitie Centre Céramique, Kumulus en Natuurhistorisch Museum stelde de maatschappelijke impact van het cultuuraanbod en van de culturele instellingen centraal: geïnspireerd door Nina Simons’ *The Art of Relevance* of door Floor Zieglers voorbeelden van Stadmakers gaf de Raadswerkgroep aan het College de opdracht om de maatschappelijke relevantie van Centre Céramique, Kumulus en Natuurhistorisch Museum centraal te stellen bij de verdere transitie.

Uitdagingen:

- Hoe spelen we via het aanbod in op de veranderende samenstelling van de bevolking en hun participatie aan cultuur? Hoe kan die bevolking ook producent worden?
- Hoe combineren we het stimuleren van die nieuwe vormen en initiatieven met het in stand houden van (de kracht van) het *bestaande* amateurleven?

2.2. Talentontwikkeling (vaardigheden en cultureel vermogen)

De amateurkunsten en alle vormen van actieve cultuurparticipatie vormen een belangrijke toevoerlijn of voedingsbodemp voor een sterk en uitdagend cultureel klimaat. Het creatief vermogen stimuleren, aanjagen, talenten ontwikkelen en inzetten voor de stad staat hier centraal. Regie op talentontwikkeling, individueel en collectief en in het bijzonder van jongeren, blijft achter in Maastricht.

Uitdaging:

- Hoe brengen we de jongeren én de ouderen van Maastricht beter in positie om hun talenten om te zetten in creatieve activiteiten?

2.3. Maatschappelijke meerwaarde verzilveren

Cultuurparticipatie in de brede zin staat midden in de samenleving. De verbindende kracht, de zingeving, en de impact op sociale cohesie kunnen niet overschat worden. Kunst en cultuur en de deelname eraan vormen een belangrijk onderdeel van het individueel en collectief welbevinden. Want samen kunst maken en beleven is een garantie voor meedoen en voor het ervaren van gemeenschappelijkheid.¹³ Ook aandacht voor kwetsbaren, armoedebestrijding of kansarmoede vindt expressie via amateurkunsten en actieve cultuurparticipatie.

Ook het coalitieakkoord zet fors in op een sociale en saamhorige stad, alsook op positieve gezondheid. Actieve cultuurparticipatie biedt vaak laagdrempelige ingangen voor het activeren van bijvoorbeeld ouderen (dans, zingen), brengt mensen letterlijk in beweging in de eigen buurt of haalt mensen uit de eenzaamheid en draagt op die wijze rechtstreeks bij aan de mentale en fysieke gezondheid van de Maastrichtenaar.

Uitdagingen:

- Hoe waarderen we de bijdrage van de amateurkunsten aan de sociale cohesie in de stad en aan de verkleining van de tweedeling in de Maastrichtse samenleving?
- Hoe stimuleren we initiatieven van onderop, uit buurten en wijken en *community arts*?
- Hoe maken we al die mooie ontwikkelingen veel beter zichtbaar?

¹² Profiel Stedelijke Cultuurregio Zuid, pagina 8: profiel - publieksstrategieën

¹³ Vrijdag (Groningen), *Route naar de toekomst*, 2017

HOOFDSTUK 3: HET NIEUWE BELEIDSKADER – NAAR DUURZAME ONDERSTEUNING

Het waarmaken van de uitdagingen gebeurt via de beleidsinstrumenten (cultureel enerzijds en sectoroverstijgend anderzijds), de visie, opdracht en rol van de gemeentelijke instellingen en de mate waarin we slagen in het smeden van verbanden en partnerships in de stad, de regio en daarbuiten.

De stap van impuls gelden zoals bij de innovatieagenda, naar duurzame ondersteuning moet wel plaatsvinden binnen het beschikbare financiële kader (geen nieuwe claims op de begroting).

We stellen in dit beleidskader een driesporenbeleid voor dat we vanaf 2019 willen toepassen:

- ondersteuning amateurkunsten: via projectondersteuning verbreding en vernieuwing mogelijk maken.
- geactualiseerde visie, opdracht en rol voor actieve cultuurparticipatie CC/Kumuluss/NHMM.
- verzilveren van kansen voor cultuurparticipatie via sectoroverstijgend werken binnen de gemeente.

Door te werken langs deze sporen creëren we de condities voor een goede start van de nieuwe cultuurplanperiode 2021-2024, en kan uiteindelijk het gehele subsidiesysteem voor de gemeentelijke culturele basisinfrastructuur (BIS) vanaf 2021 beter afgestemd worden op het belang van de actieve cultuurparticipatie.

3.1. ondersteuning amateurkunst: verbreden en vernieuwen.

3.1.1. Sturing via de bestaande subsidieregelingen.

Boekjaarsubsidies

De huidige regeling voor boekjaarsubsidies is nog maar 3 jaar oud en is tot stand gekomen na uitgebreide consultatie van het amateurveld. Nu weer een nieuwe regeling invoeren is te vroeg.

Met de amateurverenigingen onderzoeken we daarom eerst in 2019 hoe ook de boekjaarsubsidies na 2020 kunnen aangepast worden aan de nieuwe werkelijkheid. Zo is vanuit de verenigingen de vraag gesteld naar een onderscheid in waardering tussen sociale cohesie en artistieke excellentie. Dit kan betekenen dat naast de systematiek van het ledenaantal ook waarderingssubsidie kan verstrekt worden voor hetzij de sociale meerwaarde, hetzij artistieke ambitie en samenwerking.

Ook vanuit andere organisaties en initiatieven komt de vraag naar structurele waardering (bijv. *community arts*). Dit kan betekenen dat de regeling verruimd wordt naar andere disciplines en organisatievormen.

In 2020 brengen we een met de verenigingen en overige initiatiefnemers afgestemd voorstel voor structurele ondersteuning, ter vervanging van de boekjaarsubsidie, naar de raad.

Wel kan vastgesteld worden dat er gemiddeld onderuitputting van ca. 5 % is van de boekjaarsubsidies door krimp en vergrijzing. Die tendens zet waarschijnlijk door. Dit geeft extra ruimte aan het budget voor de projectsubsidies.

De evt. onderuitputting boekjaarsubsidies kan vanaf 2019, binnen het betreffende budgetjaar, ingezet worden als projectsubsidie.

Projectsubsidies en tenders

De huidige subsidieregeling voor projecten van amateurkunst biedt ons de mogelijkheid om zonder nieuwe subsidieverordeningen extra focus te leggen op de gewenste transformatie of vernieuwing: het college kan jaarlijks de tenders vaststellen en aanpassen binnen de bestaande subsidieverordening en beleidsregels voor amateurkunsten. Het budget zelf is echter ontoereikend en kan door de beschikbare extra middelen versterkt worden tot een relevant beleidsinstrument.

Daarom wordt voorgesteld om aan het bestaande budget projectsubsidies amateurkunsten € 70.000/jaar toe te voegen. Zo ontstaat een verzekerd projectenbudget van € 100.000/jaar. De projectsubsidiegelden worden ingezet op maat van de nieuwe uitdagingen (nieuwe verhalen voor/van een nieuw publiek, talentontwikkeling en maatschappelijke meerwaarde). In het bijzonder nieuwe projecten voor jongerencultuur, buurtcultuur/*community arts*, *age friendly* initiatieven en verkleining van de culturele tweedeling in de stad krijgen dan prioriteit.

Motivering:

- De ervaring van de subsidieregeling innovatieagenda cultuur leert ons dat er jaarlijks voor ca. € 100.000 aan waardevolle projecten door actoren in de stad worden ontwikkeld.
- Door het ruimere budget kunnen hiermee ook prille initiatieven (*grass roots* of meer informele verbanden) extra ondersteund worden.
- Ook het waarderen van (reeds lang) bestaande organisaties en verenigingen en hun uitingen van excellentie of van sociale impact wordt dan beter mogelijk.

3.1.2. Keuze voor concentratie van de gemeentelijke ondersteuning van de amateurkunsten

We kiezen niet, voor het structureel subsidiëren vanaf 2019 van *externe* (bestaande of nieuwe) intermediaire instellingen. Dergelijke '*outsourcing*' zou immers de relevantie van onze eigen instellingen verzwakken en de middelen zouden bovendien vooral ingezet worden voor het in stand houden van structuren in plaats van voor projecten.

We stellen voor om Centre Céramique Kumulus en NHMM vanaf 2019 uit te spelen als het knooppunt van onze gemeentelijke basisinfrastructuur voor actieve cultuurparticipatie (zie 3.2.).

Binnen Centre Céramique, Kumulus en NHMM wordt de reeds bestaande functie van intendant Amateurkunsten geactualiseerd en verbreed tot 'matchmaker' in en voor de stad.

De functie van Intendant Amateurkunsten wordt vanaf 1 juli 2019 opnieuw ingepast in de werking van Centre Céramique, Kumulus en NHMM. De intendant/matchmaker spoort nieuwe initiatieven op in de wereld van de amateurkunsten, jaagt aan en verbindt en verzilvert de opgedane kennis, zowel binnen de eigen organisatie als in het culturele veld van Maastricht.

De intake van subsidieverzoeken en de beschikking van subsidies (boekjaar) vergt nu veel capaciteit bij onze uitvoerende gemeentelijke cultuurinstelling CC/Kumulus/NHMM. Het vrijspelen van die capaciteit in de organisatie kan bijdragen aan de inhoudelijke ondersteuning op het vlak van de actieve cultuurparticipatie.

De gehele subsidieafhandeling (intake en behandeling verzoeken voor boekjaar en projecten) wordt vanaf 2019 uitgevoerd door Beleid en Ontwikkeling (team economie en cultuur). Trends in het veld worden daarmee ook sneller in kaart gebracht en vertaald in nieuwe tenders.

3.2. Invulling van de actieve rol van Centre Céramique, Kumulus en NHMM

Conform de wens van de Raadswerkgroep Transitie Centre Céramique, Kumulus en NHMM is het aanbrengen van sterkere sturing en de actualisering van de missie en visie noodzakelijk om de nieuwe rol waar te maken in de stad. De missie en visie zijn eerder door de raad opnieuw vastgesteld: Centre Céramique, Kumulus en NHMM worden gids en reisgezel van cultureel Maastricht en zal actief ontmoetingen in en via cultuur gaan stimuleren.

Het uitspelen als huis voor kunsteducatie en cultuurparticipatie vraagt om:

- Vernieuwen van het aanbod (aansluitend bij behoefte, nieuwe tijd).
- Meer doelgroepgericht (differentiëren) werken.
- Verbinden met maatschappelijke opgaven, bv. ook de zorg.
- Het aanbod naar mensen toe brengen (op locatie).
- Het realiseren van de verbindingen tussen binnenschools, naschools en vrijetijdsaanbod.

3.2.1. CC/Kumulus/NHMM als talentontwikkelaar, in het bijzonder voor jongeren.

De inhoud en meerwaarde van het cursusaanbod ten opzichte van de vrije markt van aanbieders van cultuureducatie kan veel sterker uitgespeeld:

- bij Kumulus werk je onder begeleiding van professionals *samen* aan je talenten, kan je aan projecten meewerken waarin *meerdere* disciplines aan bod komen en krijg je de kans om op een podium (zaal of expositie) en op festivals je kunnen te delen met je vrienden en familie en met een breder publiek.
- Voor toptalenten biedt de talentschool een gedegen vooropleiding richting de kunstvakopleidingen in de stad. Kumulus wordt zo ook een belangrijke schakel in de culturele carrière.
- De ontwikkelfunctie moet vooral *in de stad* zichtbaar en voelbaar worden voor de jonge talenten. Onze instelling kan jongeren samenbrengen op basis van hun gedeelde passie. Samen met *stakeholders* uit cultuur, onderwijs en maatschappelijk middenveld moet deze 'missing link' tussen cultuureducatie op school en amateurkunsteducatie voor volwassenen worden gelegd.

CC/Kumulus/NHMM krijgt de regierol voor het realiseren van avontuurlijke 'jongerenwerkplaatsen': creatieve omgevingen die tijdelijk of permanent kunnen zijn en waar jongeren van alle achtergronden onder begeleiding van professionals of 'peers' hun talenten kunnen herkennen en ontwikkelen.

3.2.2. CC/Kumulus/NHMM als motor voor actieve cultuurparticipatie en maatschappelijke impact.

Centre Céramique/Kumulus/NHMM kan het verschil maken op het vlak van de nieuwe vormen van actieve cultuurparticipatie door een andere, verbindende rol aan te nemen in de haarvaten van de stad: in het bijzonder het mogelijk maken van buurtcultuur, *community arts*, aanbod voor en door de internationale gemeenschap en 'age friendly' initiatieven die de participatie van ouderen bevorderen, kunnen straks verschil maken in draagvlak voor en betekenis van cultuur. Doel is elke Maastrichtenaar de kans te geven de sprong te maken van cultuurconsument naar -producent. Maastricht wordt zo 'cultuurstad van alle makers'.

CC/Kumulus/NHMM wordt actief als 'cultureel coach' in en voor de stad: met productionele ondersteuning, inhoudelijke begeleiding van docenten en goede marketing kunnen de burgers als producent in hun kracht gezet worden. We stellen voor om hiervoor € 70.000 in te zetten voor het waarmaken van de actieve rol in de stad.

Binnen CC/Kumulus/NHMM zal een fulltime kracht op deze functie ingezet worden. Deze legt daarbij ook actief de verbinding met de professionele cultuurinstellingen en maatschappelijke stakeholders.

3.2.3. Zichtbaarheid.

De zichtbaarheid van ons cultureel en creatief vermogen of DNA blijft vooralsnog achter bij het potentieel: evenementen als Het Parcours kunnen nog meer recht doen aan de kracht van de verbeelding die uitgaat van de amateurkunsten in de stad. Maar ook nieuwe initiatieven als PAS (Parcours Arts and Science) of *Meet Maastricht* bieden kansen voor extra zichtbaarheid. Er ontbreekt echter regie op bestaande en nieuwe evenementen.

CC/Kumulus/NHMM wordt coördinator van nieuwe stadsbrede evenementen voor actieve cultuurparticipatie, community arts en jongerencultuur. Aansluiting bij landelijke initiatieven als IkToon¹⁴ en de Week van de Amateurkunsten wordt daarbij gerealiseerd.

¹⁴ Op initiatief van het LKCA (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst) en Stichting WAK Nederland (Week van de Amateurkunst) bundelen partners in de kunst- en cultuursector de krachten onder de noemer iktoon-kunst van iedereen. Zij organiseren de kaders, de landelijke publiciteit en landelijke activiteiten zoals het Open Atelierweekend en de finale van Kunstbende. De iktoon-maand wordt gerealiseerd dankzij de vele beoefenaars en organisaties die tijdens de maand juni hun kunsten tonen.

3.2.4. Systematisch vervolgonderzoek naar de cultuurdeelname.

Het onderzoek naar cultuurbeoefening, cultuurdeelname en cultuurwaardering in Maastricht 2017 leverde ons veel waardevolle informatie op over hoe in Maastricht de vork in de steel zit en hoe zij ons verhouden tot landelijke trends en ontwikkelingen. Het onderzoek was een nulmeting, en pas na vervolgmetingen kunnen we ook meten en wegen of en hoe ons gemeentelijk beleid impact heeft op de cultuurdeelname. Dit kan ingezet worden als sturingsinstrument voor het nieuwe cultuurplan 2021-2024.

Vervolgonderzoek naar de cultuurdeelname in de stad wordt systematisch uitgevoerd (waar mogelijk in combinatie met reeds bestaande stadspeilingen).

3.3. Sectoroverstijgend werken en matching

Het waarmaken van een nieuw beleid voor actieve cultuurparticipatie op het terrein (de stad) kan niet zonder de ambitie van meer integrale beleidsontwikkeling zelf.

- Thema's als zingeving en cohesie, jongerenparticipatie, *empowerment* van mensen in buurten en wijken, *age friendly* stad of aanhaken van de internationale gemeenschap vragen om ontschotting op beleidsniveau.
- Dat betekent concreet dat ook binnen tenders van andere beleidsdomeinen ruimte gemaakt kan worden voor cultuurparticipatie als middel voor bijv. het versterken sociale cohesie, het verstevigen van de weerbaarheid van kinderen en jongeren of het activeren van ouderen.
- In de mate waarin de gemeente integraal beleid actief oppakt, zullen ook in de stad de verbindingen en relaties tussen cultuur en de overige spelers hechter worden.

Deze aanpak vergt niet zozeer nieuwe beleidskaders in de andere beleidsvelden, als wel een slimme verbinding van de mogelijkheden die reeds bestaande tenders en fondsen bieden om zowel cultuurparticipatie als sociale cohesie te bevorderen.

3.4. Vertaling in nieuw financieel kader vanaf 2019

De bestaande subsidies (boekjaar- en projectsubsidies) worden vooralsnog binnen de huidige subsidieverordening ingezet, tot het nieuwe voorstel in 2020 aan de Raad wordt voorgelegd.

Op de cultuurbegroting is vanaf 2019 € 140.000 extra beschikbaar uit de decentralisatieuitkering van het Rijk voor de duurzame ondersteuning van amateurkunsten en de actieve cultuurparticipatie. Deze middelen komen bovenop de huidige middelen die jaarlijks ingezet worden binnen de begroting cultuur.

Van deze extra structurele middelen zal € 70.000 toegevoegd worden aan het budget voor projectsubsidies amateurkunsten en ingezet worden op de drie hoger beschreven uitdagingen:

- nieuwe verhalen en nieuw publiek (verbreding en verdieping);
- talentontwikkeling (vaardigheden en cultureel vermogen);
- verzilveren van maatschappelijke meerwaarde (relevantie en impact).

Het college formuleert jaarlijks telkens de tenders voor deze drie uitdagingen, conform de geldende subsidieregeling.

De resterende € 70.000 uit de extra structurele middelen worden ingezet voor de nieuwe rol in de haarvaten van de stad van Centre Céramique/Kumuluz/NHMM.

Naast deze cultuurmiddelen zal de inzet uit middelen van andere beleidsterreinen (bijv. jeugdbeleid) tot versterking van de financiële impuls kunnen leiden. En ten slotte zal gestreefd worden om bij landelijke fondsen voor onze acties voor cultuurparticipatie *matching* te verkrijgen voor de jaren 2019 en 2020.

Samenvatting van het nieuwe financiële kader vanaf 2019:

Soort	Bedrag (in €)
Boekjaarsubsidies verenigingen (bestaande subsidieverordening)	320.000
Bestaande subsidieregeling projectsubsidies amateurkunsten: 30.000 bestaand + 70.000 extra middelen	100.000
Voortzetten praktische facilitering verenigingen (logistiek, kunstactiefhal)	130.000
Impuls nieuwe rol CC/Kumulus/NHMM	70.000
Totaal	620.000